

Megbújó történetek

„Ha van valami varázslatos ezen a világon, akkor az az, hogy megpróbáljuk megérteni a másikat, osztozni vele. Tudom, ritkán van kilátás teljes sikerre, de kit érdekel? A fő, hogy megpróbáltuk.”¹

/Richard Linklater, Mielőtt felkel a Nap című film, 1995/

Készítette: Boros Judit

Konzulens: Kemes Balázs DLA

Óbudai gázfogadó megújítás és újradefiniálás

BME Építészmérnöki Kar

Középülettervezési Tanszék

Fenntartható közösségek Stúdió

TDK 2021

Tartalomjegyzék

Absztrakt magyar	3
Absztrakt angol	4
Megbújó történetek	5
új élet...	5
lakótelepi élet	6
az elhagyatott	6
azok a szombatok...	7
kapcsolatok	8
találkozások	8
boldogság...	9
lebegés	10
érintés...	11
átmenet	12
azt csiripelik...	13
környezet	14

Felhasznált irodalom

¹ Linklater, Richard: Mielőtt felkel a Nap (1995), UIP Dunafilm, Budapest

² Branczik, Márta, Keller, Márkus: Korszerű lakás - 1960 - Az óbudai kísérlet, (2012) TERC Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Budapest. pp 123-124

³ Düll, Andrea: Helyek, tárgyak, viselkedés. Környezetpszichológiai tanulmányok, (2010) pp 74

⁴ Tandori, Dezső: A Semmi Kéz. Versek. (1996) Magvető Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft., Budapest. pp 129

⁵ ArcDaily [honlap], hozzáférhető <https://www.archdaily.com/873169/hiroshi-sambuichi-architecture-begins-with-water-air-and-sun?fbclid=IwAR3ukFXP_iE916o7Jd4zcdTbZ2gYNa-2pmAp6l-6Y6DZP1Mw430blJcrf_o>
[utolsó belépés: 2021.11.01.]

⁶ Vian, Boris: Tajtékos napok, (2020) POKET Nonprofit Kft., Komárom. pp 216

Képanyag

Saját készítésű fotók, rajzok.

Megbújó történetek - Absztrakt

„Ha van valami varázslatos ezen a világon, akkor az az, hogy megpróbáljuk megérteni a másikat, osztozni vele. Tudom, ritkán van kilátás teljes sikerre, de kit érdekel? A fő, hogy megpróbáltuk.”

/Richard Linklater, Mielőtt felkel a Nap c. film, 1995/

A városokban tapasztalható az emberek elidegenedése egymástól. Ez az elhatárolódás különösen igaz lehet a sűrűn lakott területeken. Az Óbudai kísérleti lakótelep tervezésénél a lakhatási kísérletezés mellett az elv a minél gyorsabban, minél több lakás teremtése volt. A lakótelepen ma is sokan élnek egymás mellett és a zsúfolt mindennapok miatt kialakulhat az egymásra figyelés hiánya. A járvány időszakában és a velejáró elzártság még jobban ráerősített erre a jelenségre. A kapcsolatok kialakulásához, találkozásokhoz, összejövetelekhez szükség van egy közös térre. A lakótelep egyik sarkában elhagyatottan áll egy különleges építmény. Eredetileg gázfogadó állomásként működött, a gáznyomást csökkentette és gázmennyiséget mérte a közeli lakóházakhoz kapcsolódóan. Később a működésére már nem volt szükség így funkcióját mára elveszítette. Építészeti beavatkozással elkerülhető, hogy további feledésbe merüljön és megfelelő helyszínt nyújthat a szociális interakciók számára.

Karakteres, kis léptékű az épület, mely elsősorban a látványos héjszerkezete miatt ragadja magához a figyelmet. A betonból készült, mégis könnyedséget sugárzó héjszerkezet meghatározó építészeti érték. Az alatta húzódó kör alaprajzú falat kívülről több graffiti alkotás is díszíti, az idetévedő társaságok megörökítették, hogy erre jártak. Az épület báját erősíti, hogy a héjszerkezetet kívülről szinte érintetlenül hagyták mintha egy különleges aura venné körbe. A természet apró gesztusokkal járul a terület hangulatához, a füves terep a fogadóhoz közeledve enyhén megsüllyed. A sötét, elhanyagolt és süllyesztett belső térbe egy ajtó és egy íves lépcső vezet.

A gázfogadó egy üres, a külvilágtól elzárt tér. Emberekre, közösségre van szükség, akik élettel, történetekkel töltik meg a teret, hogy egy vibráló és szerethető hely jöjjön létre. A lakótelepen élők számára egy közösségi tér, egy találkozási pont alakulhat ki ezen a területen. Az értékmegőrzés mellett lényegesnek tartom az értékteremtést is. Az emberi kapcsolataink, a személyes találkozásaink a mai rohanó világban is fontos szerepet töltenek be. A lakók számára egy olyan inspiráló helyet szeretnék létrehozni, ahol a közös motivációk, a közös alkotások és a közös történetek összekötik az embereket. A mindennapi életük részévé válhat és segíthet egy összetartó közösség kialakulásában. Mindenki megtalálhatja a saját kedves részét és tovább vihetik magukkal a fogadóhoz kapcsolódó emlékeiket.

Hiding Stories

„If there's any kind of magic in this world it must be in the attempt of understanding someone sharing something. I know, it's almost impossible to succeed but who cares really? The answer must be in the attempt.”

/Richard Linklater, Before Sunrise, 1995/

In the cities man can experience the alienation of people. This kind of seclusion can be especially true at densely populated areas. At the planning of the experimental council estate of Óbuda the principle, next to the housing experiment, was to create many apartments in a short time. Nowadays numerous people live next to each other at the housing estate and due to the busy weekdays there may evolve the lack of taking care of each other. The period of the pandemic and the attached lockdown confirmed that phenomenon. For the evolving of relationships, encounters, gatherings it is necessary to have a common space. At the corner of the housing estate stands desolately a particular structure. Originally it was functioning as a gas receiving station, it lowered the gas pressure and measured the amount of the gas in connection of the houses nearby. Later there was no need of its working therefore it had lost its function. With architectural interventions sinking into oblivion can be avoided and it could present a convenient place for the social interactions.

The building is characteristic and small-scale, which primarily grab the attention of its scenic monocoque structure. It was made of concrete, though the structure with the representative lightness is a decisive architectural value. Beneath it the ring-wall is decorated with graffiti, the groups recorded that they were there. Almost there is no clue of graffiti on the monocoque surface like it would have a mysterious aura. The nature is conducive to the atmosphere with tiny gestures, while approaching the house the grassy field slightly sink. A door and a curved staircase lead to the dark, neglected and sunk inner space.

The gas-station an empty space which is locked from the outside. There is a need for people, community who fill the space with life and stories to become a vibrant and loveable place. For the people, who are living in the housing estate, there can come into being a public area, a meeting point. Beside salvaging the values I reckon that creating values is essential as well. Our human relations, personal meetings take an important part of our lives in today's busy world. My aim is to create an inspiring place for the inhabitants, where the common motivations, the common creations and the common stories connect the people. It can become a part of their everyday life and help to evolve a cohesive community. Everybody could be able to find its own lovely part and carry on the memories related to the station.

Megbújó történetek

új élet...

Több évtizedig csak egy sötét lyuknak éreztem az életemet. Napról napra fogyott el belőlem a remény, hogy egyszer valaki rám talál és megmutatja a világnak az igazi énemet. A rengeteg vágyakozás után kaptam egy esélyt. Végre szabadnak érzem magam. Imádom fogadni az embereket éjjel-nappal. Ha nem egy betonhéjszerkezetnek születek, biztosan bejártam volna a világot, de megelégszem, ha az emberek történeteiből ismerem meg az életet.

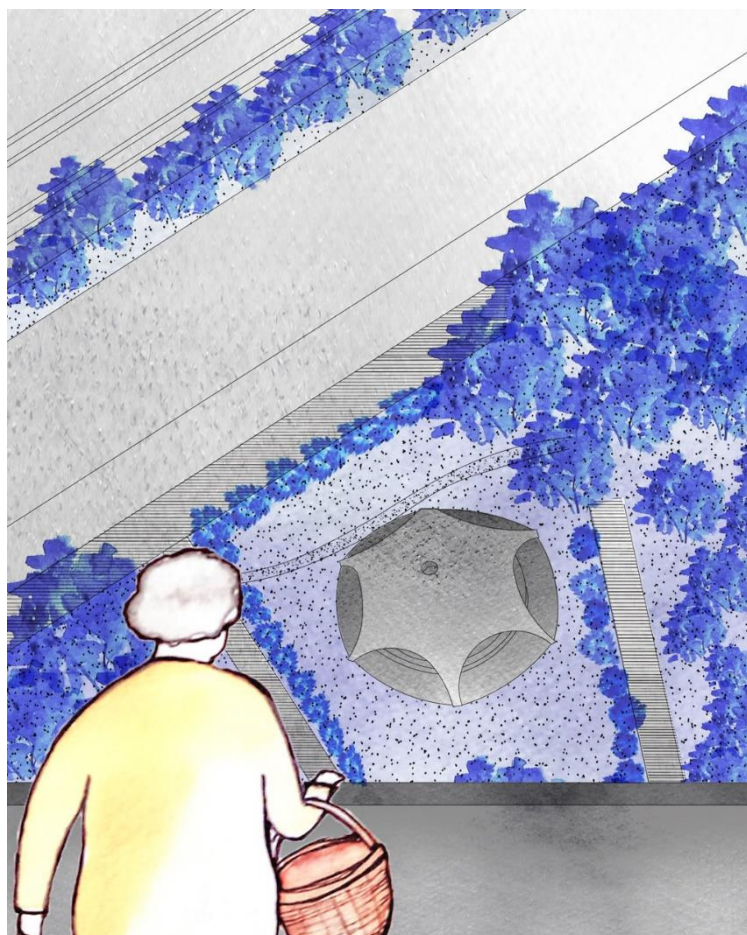
lakótelepi élet

Az Óbudai kísérleti lakótelep a II. világháború utáni lakáshiányra próbált különböző megoldásokat keresni. Gyorsan és olcsón szerettek volna minél több kisméretű, de jól működő lakást létrehozni. A lakások alaprajzi kísérletezése volt a fő motiváció, így kiszolgáló, közfunkciójú épületekből nem épült sok. Három pavilonépületet és az iskola épületét tervezték még hozzá. A korabeli fotók alapján a környezete kietlen volt, de az évtizedek alatt a természet megváltoztatta a lakótelep képét. A ligetes hangulat kellemesebbé varázsolja az itteni életet.

az elhagyatott

Lenyűgöző betonhéjszerkezete magára vonzza az idetévedő ember tekintetét. A szerkezet alatti téglavörös körfalat rengeteg graffiti alkotás borítja. Ez a kis léptékű épület az Óbudai gázfogadó. A külvilágtól és az emberektől elzártnan, jelenleg funkció nélkül létezik a lakótelep egyik sarkában, két magas pontház szomszédságában. Eredetileg gázfogadó állomásként működött, de egy évtized után elveszítette funkcióját és üresen vár az újjászületésére. E kirekesztett szerepe miatt a tervezés kezdetekor nehezen találtam a kapaszkodót, elsősorban a rég elvesztett lelkét szerettem volna újra megtalálni. *Branczik Márta* és *Keller Márkus* könyvében² a lakókkal készített interjúkban számos történetet, emléket olvastam, amelyek bizonyos lakótelepi helyekhez kapcsolódtak. *Düll Andrea* környezetpszichológus a *Helyek, tárgyak, viselkedés*³ című tanulmányában említi, hogy a helyhez kötődés kialakulásához hozzátartoznak az érzelmi kapcsolatok, az ott történt események és emlékek. Az elhagyatott gázfogadó a lakók befogadásával tud újra életteli, emlékekkel és történetekkel megtöltődni.

azok a szombatok...

Pirivel a fogadóhoz beszéltük meg a találkozót. Tudom előre, hogy késni fog, de már nem bírok a lakásban ülni. Kellemes idő van, inkább elücsörgök a beton burok alatt. Sokszor lejárunk ide, nyáron kisebb programokat is szerveztek. Szombat délelőtt mindig piacra megyünk, most az új süteményreceptem hozzávalóit fogom beszerezni. Már alig várom nyugdíjas barátaim véleményeit a sütőtökös pitémről. Na itt is van a puszipajtásom, fogjuk a kosarainkat és irány a piac.

kapcsolatok

Az emberek vágnak a társas kapcsolatokra, a beszélgetésekre, arra, hogy megértsék őket. Egy lakótelepi helyzetben különösen sokat számít, ha van lehetőség szabadtéren ismerősökkel találkozni, beszélgetni, a természethez közelebb létezni, kikapcsolódni, sétálni. A világjárvány és karantén után még jobban felértékelődtek a közeli szabadtéri helyek az emberek szemében. A lakások falai közé való bezártságot sokáig nem viseli jól az emberi természet és egy idő után menekülni szeretne onnan. Főként a házak belső tereinek kidolgozására koncentráltak a tervezők, az épületek közötti közterek minőségi megtervezése háttérbe szorult. Fellelhetők játszóterek és padok a területen, de fedett közösségi terek nem kerültek kialakításra.

találkozások

Az első találkozáskor magával ragadott a gázfogadó betonhéjszerkezete, a könnyedsége és a viszonylag épségben maradt állapota. A belső tér ugyanakkor ezzel ellentétes érzelmeket váltott ki belőlem. A teljesen zárt, sötét, lesüllyesztett hengertér nem a legkellemesebb térélményt nyújtotta. A látogatás után az merült fel bennem, hogy a gázfogadó terét egy nyitott közösségi térré szeretném alakítani, ahol az emberek jól érzik magukat és gyakran visszajönnek erre a helyre. Ember, közösség és funkció nélkül mégis nehezen körvonalazódott bennem, hogy milyen beavatkozás lenne helyénvaló ezen a területen.

A társalgás és a lakásból való kiszakadás a legtöbb itt lakó embert érinti. Talán hamarabb a szívükhöz közeleink fogják érezni a fogadót, ha eltérő minőségű téri hatás éri őket, ha egy bezárt lakásból nem egy másik elszigetelt térbe érkeznek. A lakótelepen élők számára a fogadó még egy zárvány, nekik szeretném megnyitni, hogy használni tudják és a sajátjuknak tekintsék. Egy mindig nyitott helyé alakulna át, ahol a lakók korosztálytól függetlenül tudnak egymással beszélgetni, találkozni, kisebb programokat szervezni.

boldogság...

Milyen az életem? Az átváltozásom óta nyüzsgő. Mindennap találkozom régi arcokkal és újakkal is. Sok mindenről mesélhetnék, a sakkozó bácsikról, a moziból jövő fiatalokról, akik a Dúne új változatán vitatkoznak, vagy a csendes, olvasni érkező emberekről. A legboldogabb akkor vagyok, amikor annyian eljönnek hozzám, hogy a héjszerkezetem lábain kívül is ülnek az emberek a fűben pokrócokon, párnákon és látom, hogy élvezik az életet.

lebegés

A fogadó elemeinek megfigyelésével kezdtem kitapogatni, hogy építészeti melyek az igazán értékes részletei. Az erős külső karaktert nem változtató, lehetséges átalakításokon töprengtem. A héjszerkezet és az alatta húzódó fal együttese kettős érzetet keltett bennem. Megközelítve először csalogató a fogadó a héjszerkezete miatt, pár lépést követően azonban a homogén fal azt sugallja, hogy állj meg, nem mehetsz tovább. Ezt a visszautkőzést szerettem volna megszüntetni, de bizonytalanság fogott el, hogy egy ilyen beavatkozás lenne-e a megfelelő. A végső inspirációt egy lakótelepi sétán elhangzott mondat adta, amely arról szólt, hogy az épület szépsége a héjszerkezet lebegő hatásában rejlik. A koncepcióm főgondolatává ez vált, a fogadó igazi, tiszta értékének bemutatása. A további építészeti elemek szerepét ehhez kapcsolódóan próbáltam hangolni, hogy erősítsék a könnyed burok varázsát.

*„Széthulltam arra
az egy darabra, ami
mindig is voltam”⁴*

/ Tandori Dezső: A Semmi Kéz /

érintés...

Szeretem az esőt. Tudom, elcsépelten hangzik, de ilyenkor más vízcsepptársaimmal is találkozom. A fogadó opeionján keresztül vagy oldalról szoktak megérkezni hozzánk a vízzel teli medencébe. A lakótelepen lakók közül is sokan betérnek hozzánk rosszabb idő esetén is. A kedvenc látogatóm a lila sapkás kislány, de pszt! ezt ne áruljátok el senkinek! Hogy miért pont ő? Ő mindig megérint minket az apró, puha tenyerével és fülig erően ránk mosolyog.

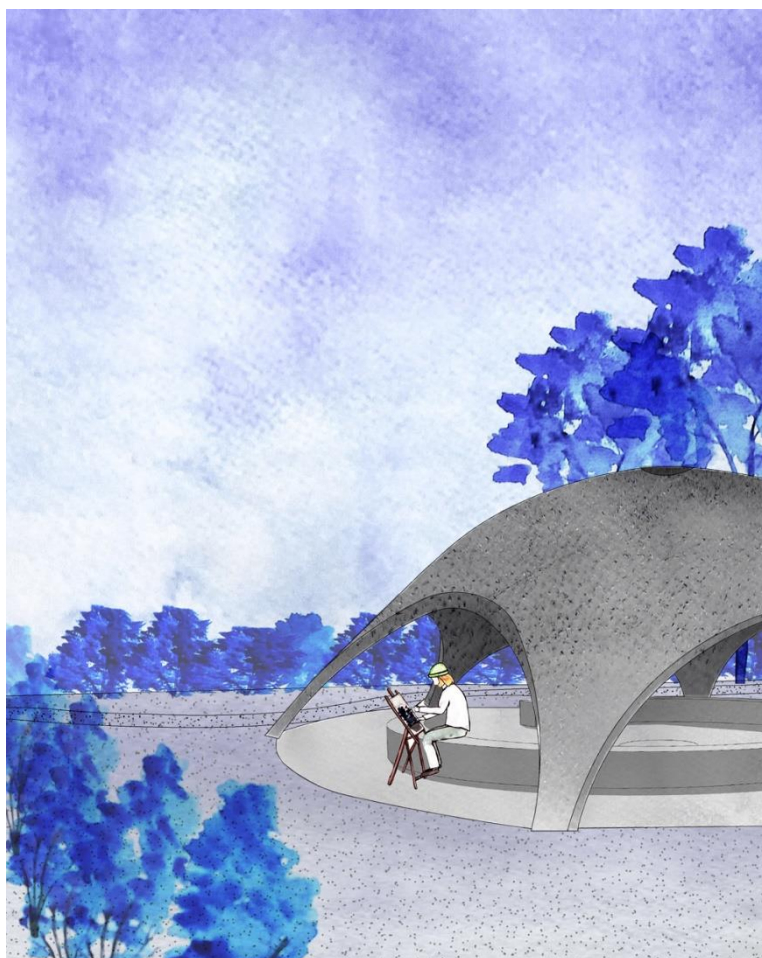
átmenet

A fal lebontása volt az első építészeti döntés, de ezzel a gesztussal a szándékom megvalósítása még nem vált kristálytisztává, hiszen a héjszerkezet alatt egy mély gödör található. A csapda érzet elkerülése és az akadálymentesség miatt döntöttem a szint kiemelése mellett. A földszinti térben közelebb érezzük magunkat a héjszerkezethez, az így kialakult átmeneti térben pedig megállhatnak, megpihenhetnek az idetévedő emberek.

A burok alatti tér szerkesztésénél a kör egységessége és egyszerűsége vezérelt. A kis alapterületből a lépcső megtartása jelentős részt vesz el, amely a kör alaprajz harmóniáját, szimmetrikusságát megbontja. Felmerült bennem a kérdés, hogy mit jelent a lépcső és a lenti tér, szükség van-e rájuk? Raktárként, tároló helyiségként tudna esetleg funkcionálni. Végül elhagytam ezeket és olyan egyszintes teret alakítottam ki, amihez szervesen kapcsolódik az ülőfelület, így nincs szükség mozgatható bútorokra.

A fogadó új terében az emberek egymással és a természettel is tudnak kapcsolódni és mindeközben a héjszerkezet a külvilágtól óvva, védőburokként lebeg felettük.

azt csiripelik...

Nem egyidőben kerültünk ide. Kinézetre is mások vagyunk, de szeretünk egymás mellett élni. Sokkal kellemesebb tőlünk a hangulat a telepen. Én a fogadó területéhez tartozom, a testvéreimmel ragyogóbbá varázsoljuk a környezetét. Egy rám szálló madárka csiripelte az imént, hogy hamarosan új lakók költöznek hozzánk, így még homogénebbé válik a fogadót körbe ölelő növényzav. Remélem a festőfiúnak, azért én maradok a kedvenc modellje, a kicsit rózsaszín, kicsit lila mályvacserje.

környezet

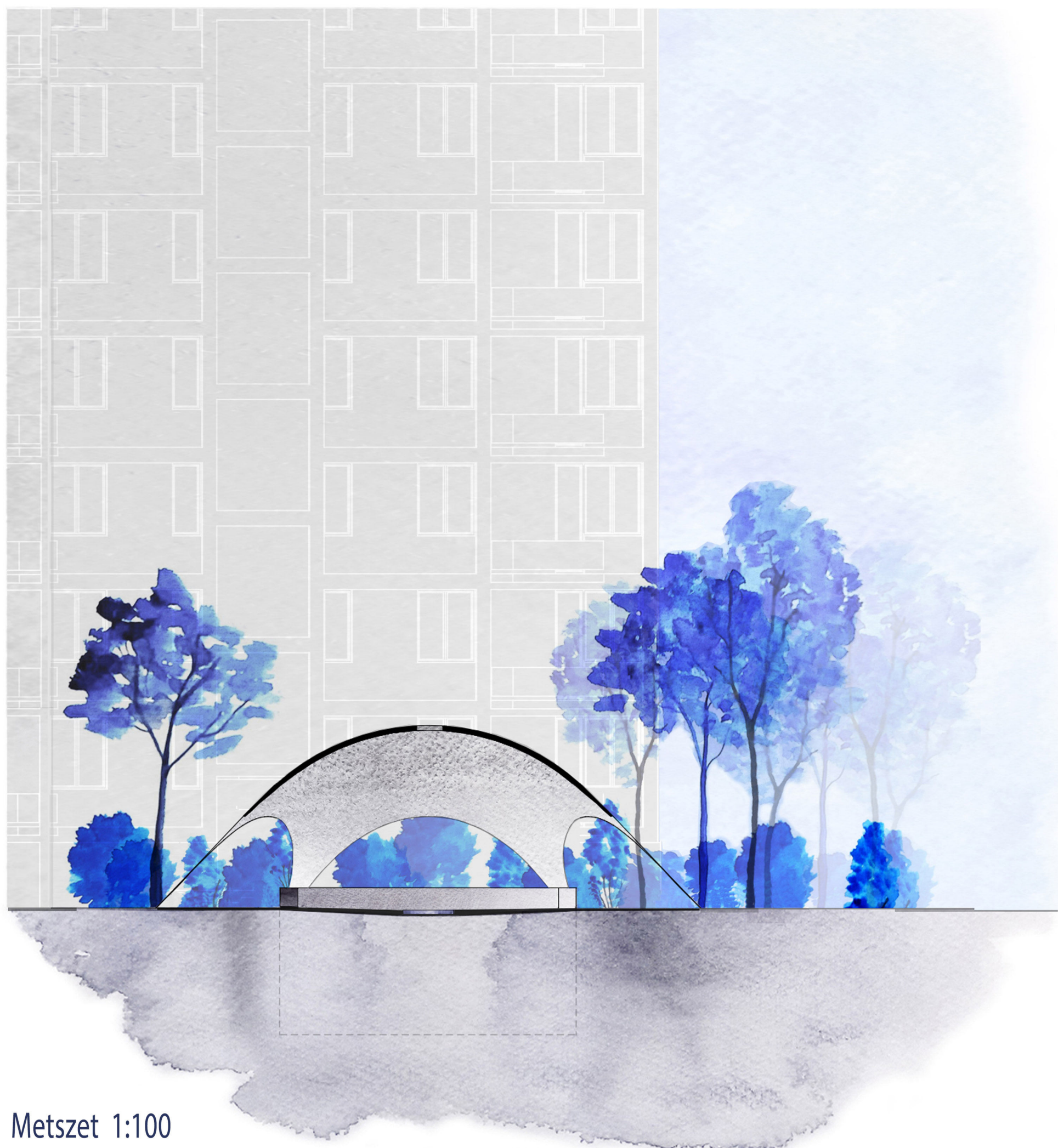
Hiroshi Sambuichi japán építész egy interjúban⁵ említette, hogy egy adott tér szépségét a víz, a levegő és a napfény eszközével keresi, hangsúlyozza. Az építészeti beavatkozások mellett fontosnak éreztem a természet megfigyelését, milyen kapcsolatban áll a fogadóval. A természeti változások folyamatosan befolyásolják a környezet és a fogadó arcát, hangulatát is. A fal lebontásával a napfény mellett a levegő is beáramlik a térbe. A fény szempontjából még két apró gesztussal nyúltam a fogadóhoz. A fenti szellőző rész eltávolításával egy opeionon keresztül jut be a napközben a fény. Miután lemegy a Nap a fogadó lábainál felfelé néző surlófények emelik ki a héjszerkezet és a tér szépségét. A fenti és oldalsó megnyitások következtében a víz is megjelenik esős napokon, ezért a padló és az ülő felületek a tér közepe felé lejtnek, ahol egy mélyedésben folyik össze a víz. A közvetlen megközelíthetőséghez a jelenleg meglévő, kitaposott ösvényt használtam fel.

Az átalakítási javaslataimmal a gázfogadó épületének értékeit szeretném bemutatni. A fogadót egy szerethető, a közösséget összehozó térré alakítanám, ahol az Óbudai lakótelep lakóinak saját történetei íródhatnak tovább.

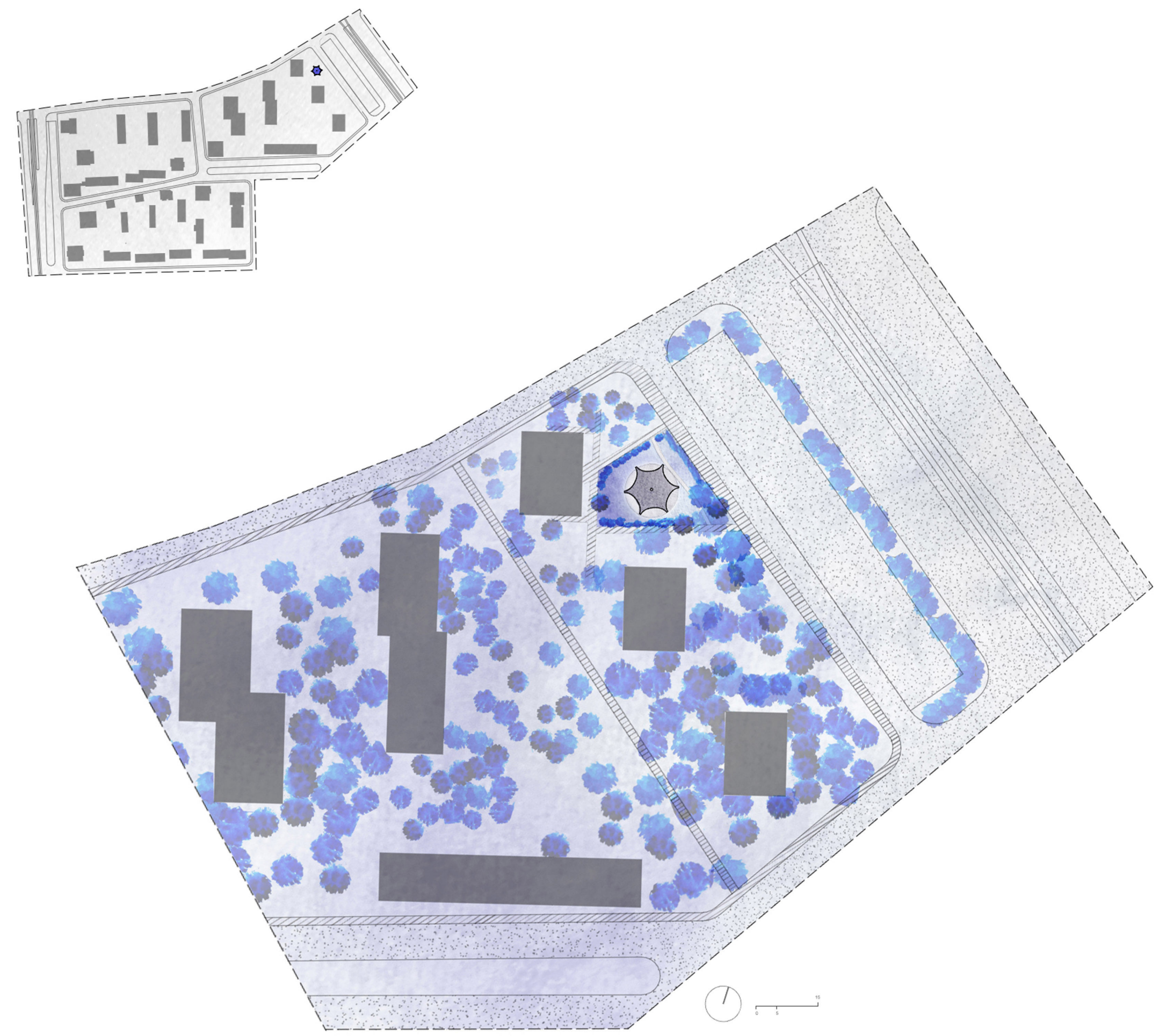
„Az emberek nem változnak meg. A dolgok változnak.”⁶

/Boris Vian: Tajtékos napok/

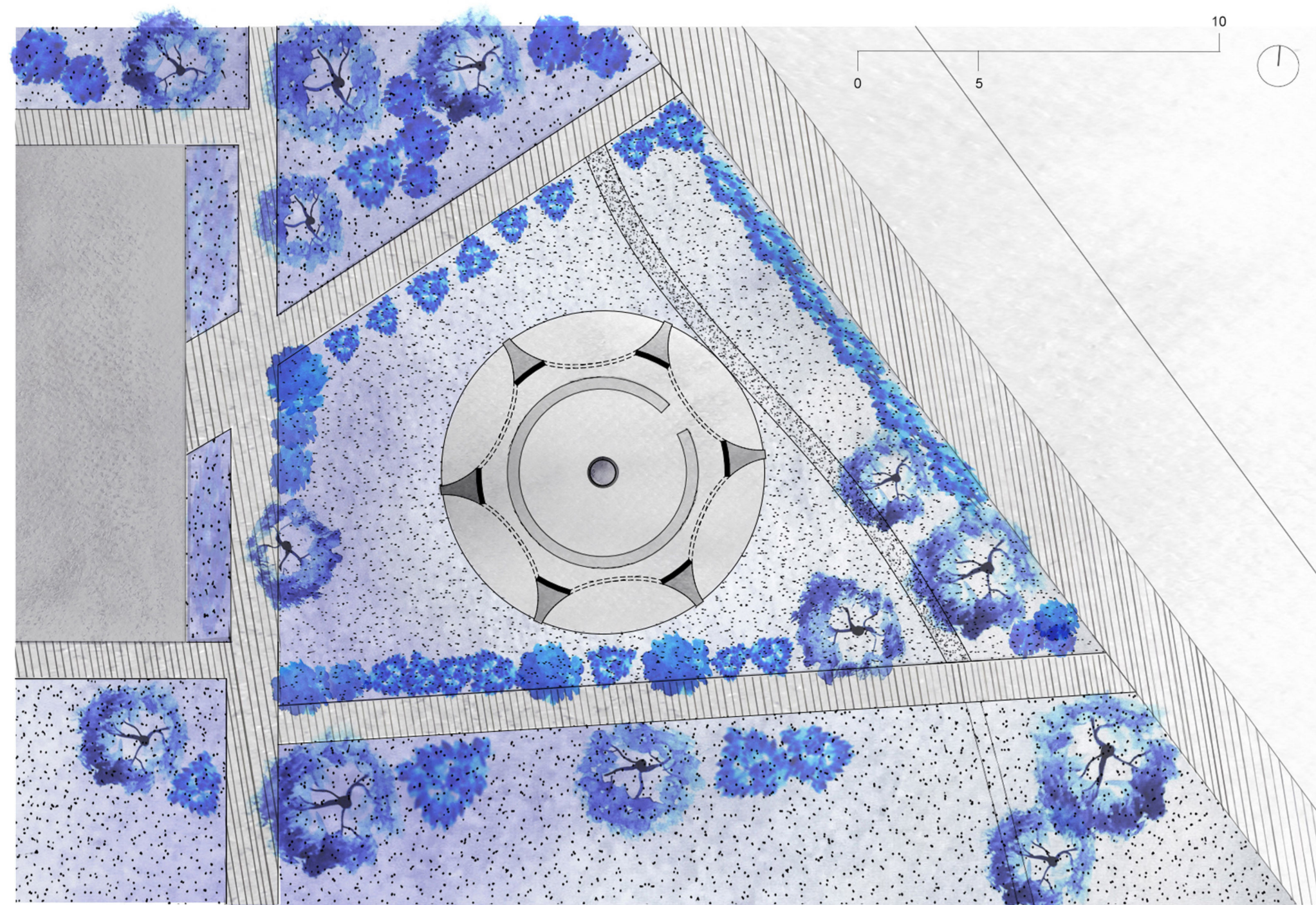

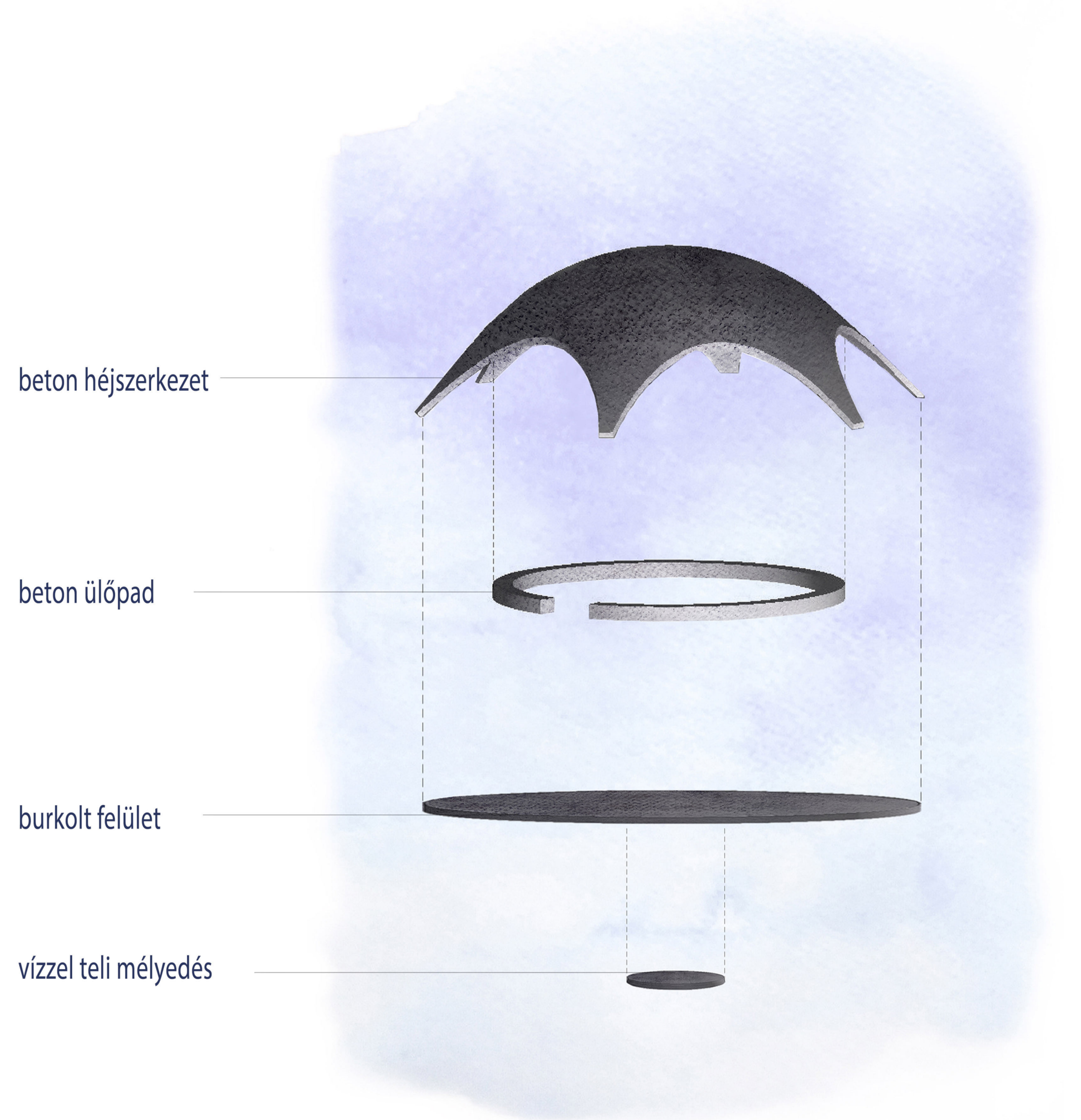
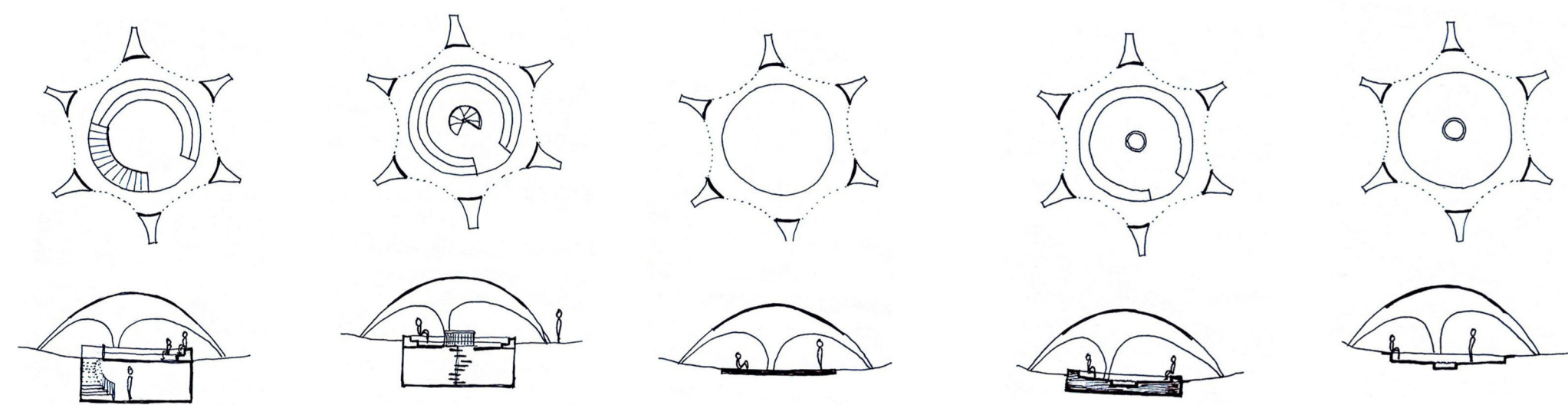
Metszet 1:100

Helyszínrajz 1:1000

Alaprajz 1:200

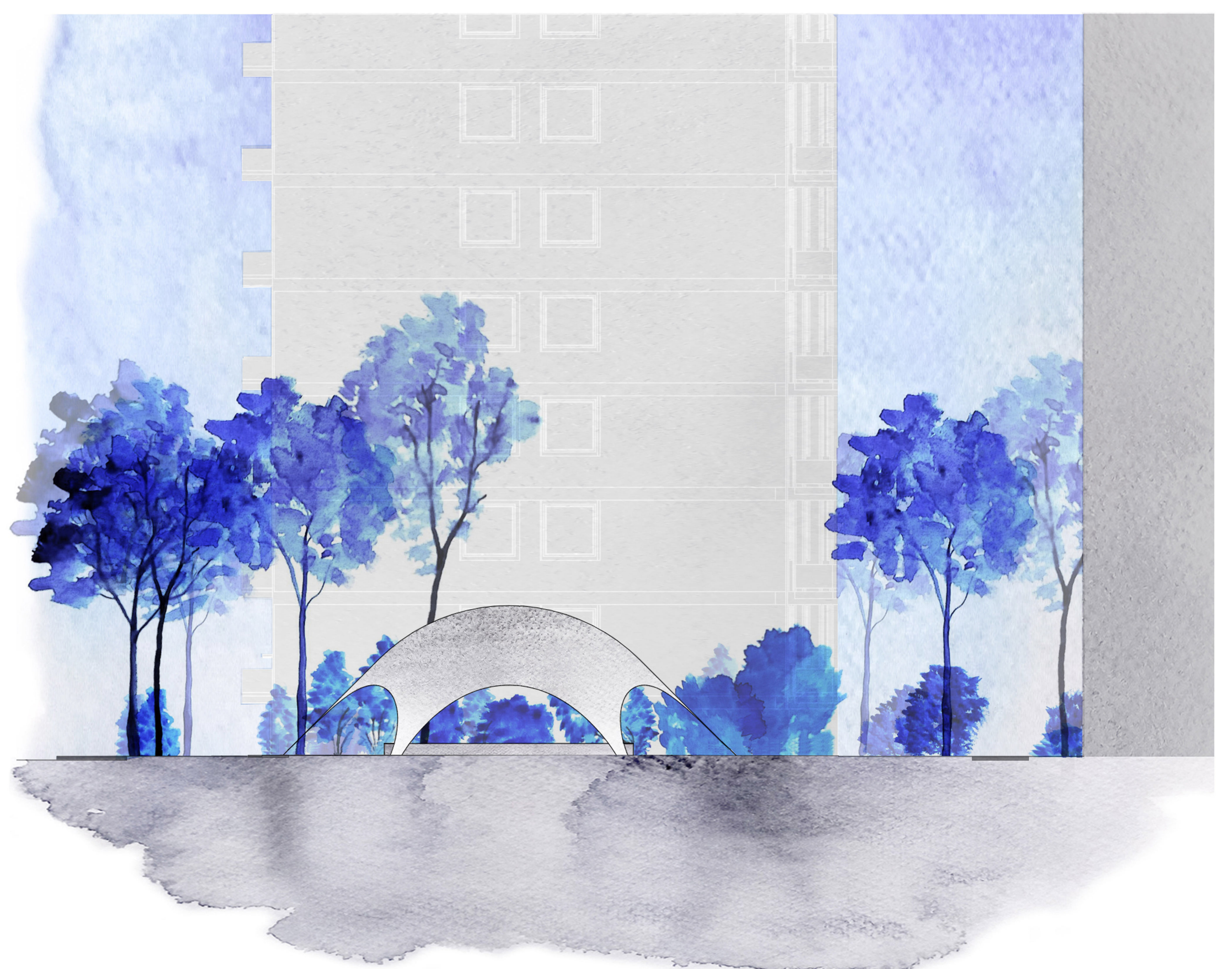
"Széthulltam arra az egy darabra, ami mindig is voltam."

/Tandori Dezső - A Semmi Kéz/

A fal lebontása volt az első építészeti döntés, de ezzel a gesztussal a szándékom megvalósítása még nem vált kristálytisztává, hiszen a héjszerkezet alatt egy mély gödör található. A csapda érzet elkerülése és az akadálymentesség miatt döntöttem a szint kiemelése mellett.

A lakótelepen élők számára a fogadó még egy zárvány, nekik szeretném megnyitni, hogy használni tudják és a sajátjuknak tekintsék. Egy mindig nyitott helyé alakulna át, ahol a lakók korosztálytól függetlenül tudnak egymással beszélgetni, találkozni, kisebb programokat szervezni.

A fogadó új terében az emberek egymással és a természettel is tudnak kapcsolódni és mindeközben a héjszerkezet a külvilágtól óvva, védőburokként lebeg felettük.

Homlokzat 1:100

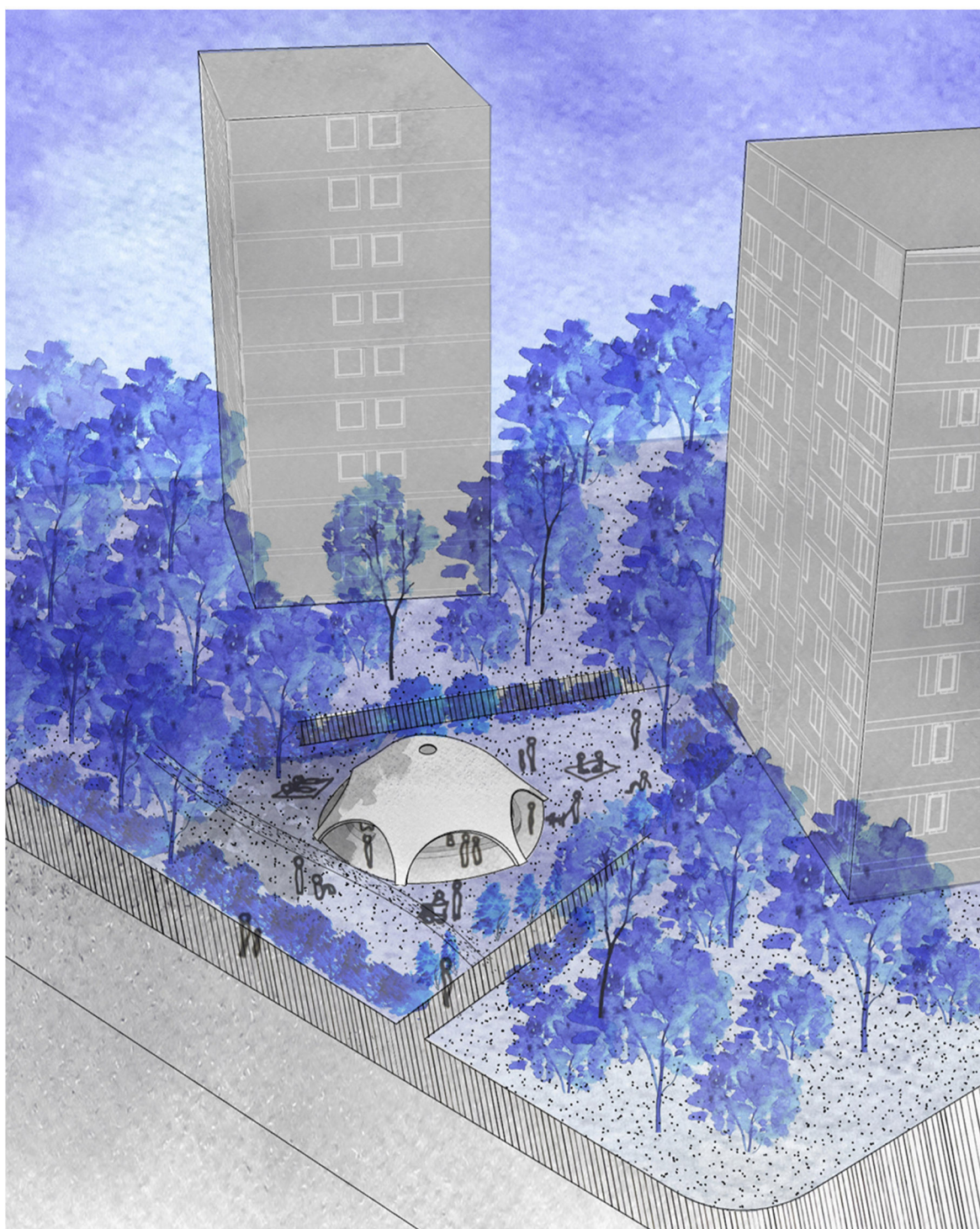
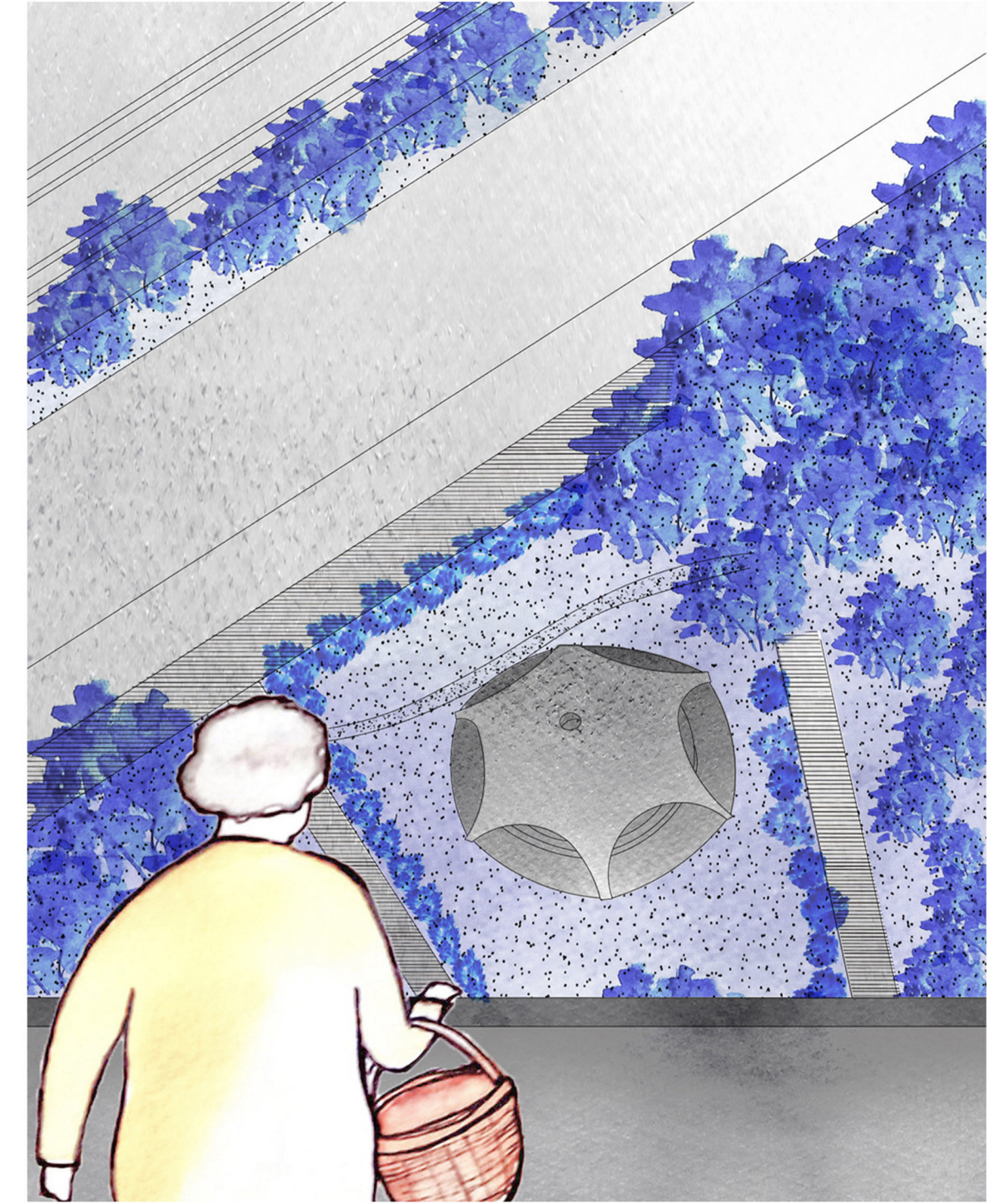

új élet...

Több évtizedig csak egy sötét lyuknak éreztem az életemet. Napról napra fogyott el belőlem a remény, hogy egyszer valaki rám talál és megmutatja a világnak az igazi énemet. A rengeteg vágyakozás után kaptam egy esélyt. Végre szabadnak érzem magam. Imádom fogadni az embereket éjjel-nappal. Ha nem egy betonhéjszerkezetnek születek, biztosan bejártam volna a világot, de megelégszem, ha az emberek történeteiből ismerem meg az életet.

azok a szombatok...

Pirivel a fogadóhoz beszéltek meg a találkozót. Tudom előre, hogy késni fog, de már nem bírok a lakásban ülni. Kellemes idő van, inkább elücsörgök a beton burok alatt. Sokszor lejárunk ide, nyáron kisebb programokat is szerveztek. Szombat délelőtt mindig piacra megyünk, most az új süteményreceptem hozzávalóit fogom beszerezni. Már alig várom nyugdíjas barátaim véleményeit a sütőtökös pitémről. Na itt is van a puszi-pajtásom, fogjuk a kosarainkat és irány a piac.

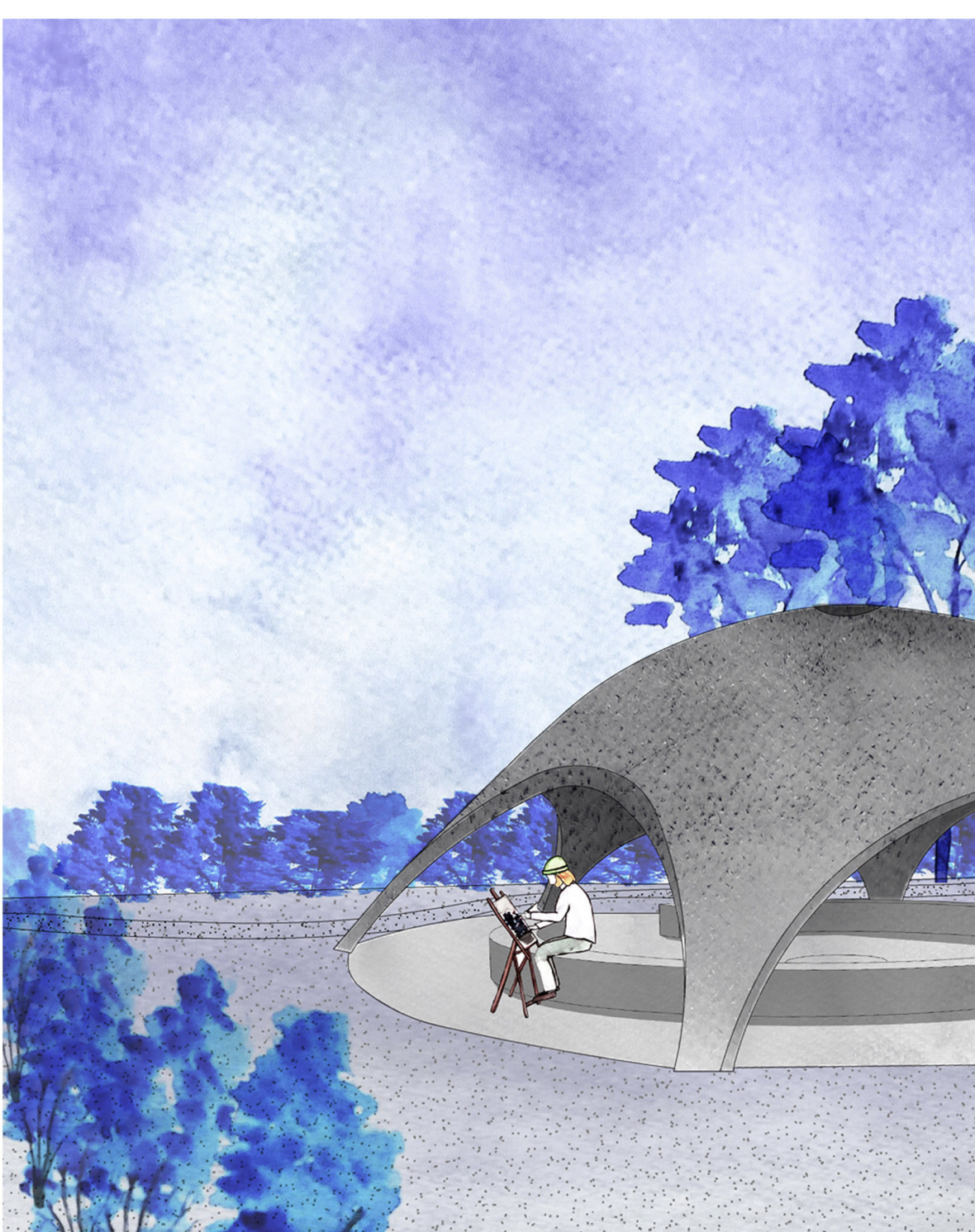
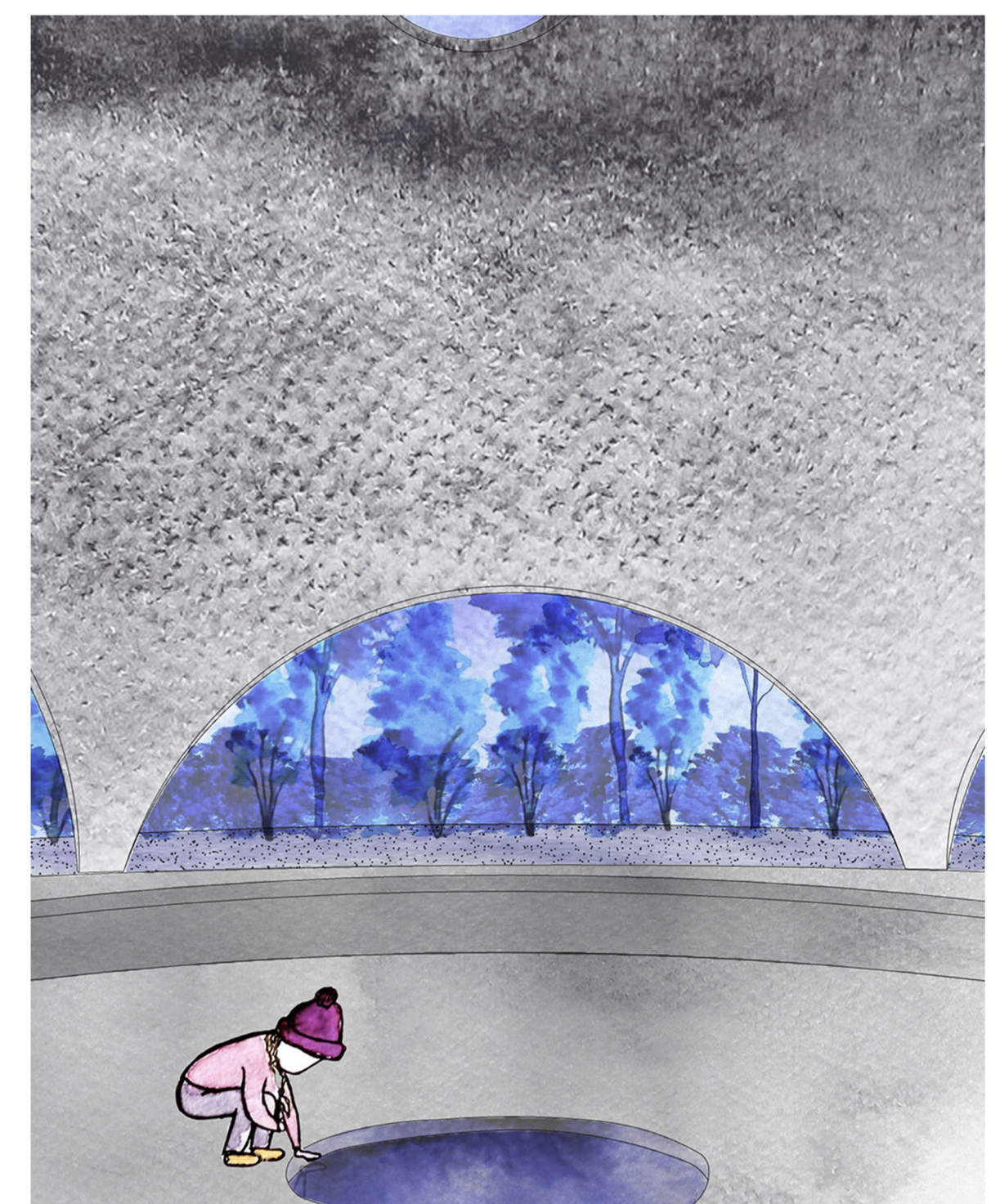

boldogság...

Milyen az életem? Az átváltozásom óta nyüzsgő. Mindennap találkozom régi arcokkal és újakkal is. Sok mindenről mesélhetnék, a sakkozó bácsiról, a moziból jövő fiatalokról, akik a Dűne új változatán vitatkoznak, vagy a csendes, olvasni érkező emberekről. A legboldogabb akkor vagyok, amikor annyian eljönnek hozzám, hogy a héjszerkezetem lábain kívül is ülnek az emberek a fűben pokrócokon, párnákon és látom, hogy élvezik az életet.

érintés...

Szeretem az esőt. Tudom, elcsépelten hangzik, de ilyenkor más vízceptársaimmal is találkozom. A fogadó opeionján keresztül vagy oldalról szoktak megérkezni hozzánk a vízzel teli medencébe. A lakótelepen lakók közül is sokan betérnek hozzánk rosszabb idő esetén is. A kedvenc látogatóm a lila sapkás kislány, de pszt! ezt ne áruljátok el senkinek! Hogy miért pont ő? Ő mindig megérint minket az apró, puha tenyerével és fülig érően ránk mosolyog.

azt csiripelik...

Nem egyidőben kerültünk ide. Kinézetre is mások vagyunk, de szeretünk egymás mellett élni. Sokkal kellemesebb tőlünk a hangulat a telepen. Én a fogadó területéhez tartozom, a testvéreimmel ragyogóbbá varázsoljuk a környezetét. Egy rám szálló madárka csiripelte az imént, hogy hamarosan új lakók költöznek hozzánk, így még homogénebbé válik a fogadót körbe ölelő növényzav. Remélem a festőfiúnak, azért én maradok a kedvenc modellje, a kicsit rózsaszín, kicsit lila mályvacserje.